

บทที่ 4

การศึกษาภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์

การศึกษาภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์นั้น ข้อมูลที่ได้ มาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มตัวอย่าง 30 ท่าน เกี่ยวกับการรับรู้ การตีความ และการเชื่อมโยงภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม และชีวิตจริงของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามหมวดดังนี้

การรับรู้และการตีความภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม

1. ภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์โดยรวม

1.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

1.1.1 ภาพของครอบครัวที่อบอุ่น

1.1.2 ภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่น

1.2 ลักษณะประเภทของครอบครัว

1.2.1 ครอบครัวเดี่ยว

1.2.2 ครอบครัวขยาย

1.3 ลักษณะครอบครัวที่มีคุณลักษณะพิเศษ

1.3.1 ครอบครัวที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมจีน

1.3.2 ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ

2. บทบาทของสมาชิกในครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม

2.1 การใช้เพศเป็นเกณฑ์แบ่ง

2.2 การใช้หน้าที่ในครอบครัวเป็นเกณฑ์แบ่ง

3. ปัญหาที่พบจากภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม
 - 3.1 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา
 - 3.2 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก
 - 3.3 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น

การเชื่อมโยงภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม กับชีวิตจริง

1. การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ด้านครอบครัวของตนเอง
2. การเปรียบเทียบตนเองกับตัวละคร
3. การเลียนแบบ และการไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์

ความสอดคล้องระหว่างครอบครัวในละครโทรทัศน์กับครอบครัวในความเป็นจริง

1. ภาพของครอบครัวในละครเหมือนกับภาพของครอบครัวในความเป็นจริง
2. ภาพของครอบครัวในละครเกินจริงจากภาพของครอบครัวในความเป็นจริง

ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ที่ได้รับจากภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์

1. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา
2. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก
3. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น

จากนี้ผู้วิจัยจะขอก้าวถึงรายละเอียดของแต่ละหัวข้อ ดังนี้

การรับรู้ และการตีความภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม

1. ภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์โดยรวม

1.1 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 ท่าน พบว่ามี 19 ท่าน ที่มีการรับรู้และตีความภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์โดยรวม ในมิติของลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เมื่อทำการเปรียบเทียบภาพของครอบครัวที่อบอุ่น และภาพของครัวที่ไม่อบอุ่น จะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง 19 ท่าน มีการรับรู้ และตีความภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่น (14 ท่าน) มากกว่าภาพของครอบครัวที่อบอุ่น (5 ท่าน) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลว่าเป็นเทคนิคทางการละครที่จะนำเสนอเรื่องราวที่ชวนให้ติดตาม มีจุดเด่นในตัวเนื้อหา และดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ดีกว่าเรื่องราว ทั่วไป ทั่วๆ ไป มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ภาพของครอบครัวที่อบอุ่น

เป็นการนำเสนอครอบครัวในละครที่แสดงลักษณะของความเข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว มีความอบอุ่น เกื้ออาทรต่อกัน มีความรัก ความเข้าใจของสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหา ก็ช่วยกันแก้ปัญหา

กลุ่มตัวอย่าง 5 ท่าน จาก 30 ท่าน ระบุว่าภาพของครอบครัวในละครมีลักษณะอบอุ่น โดยกล่าวว่าคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวอบอุ่น คือ มีความสุข ให้อิสระกับลูก ไม่บังคับลูก บอกถึงการดูแลเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน หรือกรณีที่เป็นครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ ก็จะนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่อบอุ่น เอาใจใส่ดูแลกันและกัน กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงละครโทรทัศน์เรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" "ตามหนุ่มหลายมุม" "ไม้อ่อน" และ "ทอฝันกับมาวิน" ว่ามีการนำเสนอภาพของครอบครัวที่อบอุ่น

รายละเอียดโดยย่อของละครโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอภาพของครอบครัวอบอุ่น ใน

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้เป็น

1. ภาพของครอบครัวที่อบอุ่น แม้จะไม่มีพ่อแม่ มีตัวอย่าง 2 เรื่อง ดังนี้

(1) เรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" เป็นการนำเสนอภาพของครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว สมาชิกในครอบครัวจะมี 3 คน พี่น้อง ซึ่งเป็นผู้หญิงทั้งหมด โดยที่

สาวคนโตจะเป็นผู้ปกครอง ให้ความรัก ความอบอุ่นแทนพ่อแม่ และน้อง ๆ ก็ให้ความรัก ความเคารพ เกรงใจพี่สาว ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องคนรัก แทรกเข้ามาระหว่างพี่สาวกับน้องสาว แต่ท้ายที่สุดแล้วสายใยความรักระหว่างพี่น้องก็มีความสำคัญกว่า ทำให้ความเข้าใจระหว่างพี่สาวกับน้องสาวกลับคืนมา และเป็นครอบครัวที่อบอุ่นเหมือนเดิมในที่สุด

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่อบอุ่น แม้จะไม่มีพ่อแม่ เรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" ไว้ดังนี้

"ละครเรื่องฟากฟ้าทะเลฝัน เกี่ยวกับครอบครัวที่เห็น คือ พ่อแม่จะเสียชีวิตไปแล้ว ก็จะอยู่กับสามคนพี่น้อง แต่ว่าเป็นพี่น้องที่รักกัน มีปัญหาเรื่องคนรักเข้ามาแทรก แต่ก็ยังรักกันอยู่ เป็นครอบครัวที่อบอุ่น พี่สาวจะดูแลน้องสาวแทนพ่อแม่ ให้ความรักความอบอุ่นแทนพ่อแม่ที่ขาดไป" (นิธินาฏ กมลพันธฤกษ์, สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2539)

(2) เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" เป็นครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ เนื่องจากเสียชีวิตจากเหตุการณ์เครื่องบินตก สมาชิกในครอบครัวมี 3 คน ซึ่งเป็นผู้ชายทั้งหมด จะมีพี่ชายคนโตเป็นคนดูแล น้องชายทั้งสองคน แทนพ่อแม่ ให้ความรัก ความเข้าใจกัน ถึงแม้จะมีปัญหาในทุกรูปแบบ แต่ท้ายที่สุดแล้วก็สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เนื่องจากมี ความรัก ความเข้าใจกันของพี่น้องนั่นเอง

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่อบอุ่น แม้จะไม่มีพ่อแม่ เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" ไว้ดังนี้

"เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" ก็สนุกดี ถึงแม้ว่าจะไม่มีพ่อแม่ เพราะเสียไปแล้ว แต่ก็มีพี่ชายคอยดูแล เหมือนกับเป็นทั้งพ่อและแม่ได้ มีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ก็เข้ากันได้ อาจจะ เป็นเพราะว่าเป็นผู้ชายเหมือนกัน ก็คุยกันรู้เรื่อง ไม่ค่อยเรื่องมาก แต่ก็มีความเป็นห่วงเป็นใยกันมาก" (ตระหนักจิต ยุตยรรยง, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

2. ภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีพ่อหรือแม่ด้วย มีตัวอย่าง 2 เรื่อง ดังนี้

(1) เรื่อง "ไม้อ่อน" มีการนำเสนอครอบครัวที่อบอุ่นในครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ให้ความรัก ความเข้าใจกับลูก เลี้ยงลูกอย่างเพื่อนให้อิสระทางด้านความคิด เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้ลูก

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีพ่อหรือแม่ด้วย เรื่อง "ไม้อ่อน" ไว้ดังนี้

"ละครครอบครัวที่ประทับใจ เรื่องไม้อ่อน มันเป็นละครแนววัยรุ่น เป็นครอบครัวที่พ่อแม่รัก และเข้าใจลูก คอยเป็นกำลังใจให้คำแนะนำปรึกษา พ่อแม่นำรักมาก อยากให้พ่อแม่ทุกคนเป็นอย่างนี้ ลูกจะได้ไม่มีปัญหา" (อุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2539)

(2) เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" มีการนำเสนอภาพของครอบครัว 4 รูปแบบ ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีภาพของความอบอุ่น 2 ครอบครัว แต่มีความแตกต่างกันทางด้านฐานะ ครอบครัวหนึ่งรวย อีกครอบครัวหนึ่งปานกลาง ครอบครัวที่มีปัญหาจากความไม่เข้าใจกันของพ่อกับลูกชาย 1 ครอบครัว และครอบครัวที่ไม่มีความอบอุ่น 1 ครอบครัว บทสรุปของครอบครัวที่มีภาพของความอบอุ่น และครอบครัวที่มีปัญหาจากความไม่เข้าใจกันของพ่อกับลูกชาย คือความรัก ความเข้าใจกัน สำหรับครอบครัวที่ไม่มีความอบอุ่น ก็ต้องแยกกันอยู่คนละประเทศ เพราะมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจแทรกเข้ามาในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีพ่อหรือแม่ด้วย เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ไว้ดังนี้

"ผมประทับใจภาพครอบครัวทอฝันมาก เพราะครอบครัวเค้าเข้าใจลูก สนับสนุนลูกในสิ่งที่ถูกต้อง ลูกชอบอะไรก็สนับสนุนลูก ดีกว่าไปขัดขวางเด็ก เพราะว่าสิ่งที่ลูกทำก็ไม่ใช่อะไรที่ผิดระเบียบของสังคม" (อภิชาติ แซ่หยี่, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2539)

จากลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ในเรื่องภาพของครอบครัวที่อบอุ่นผ่านละครโทรทัศน์นั้น จะมีการนำเสนอภาพของความรัก ความเข้าใจ โดยผ่านทาง การแสดงของตัวละคร และทางบทสนทนา

1.1.2 ภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่น

เป็นการนำเสนอครอบครัวในละครที่แสดงลักษณะของความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีความเอื้ออาทรต่อกัน ไม่มีความรัก ความห่วงใย เมื่อมี ปัญหาอะไร ก็ไม่ช่วยกันแก้ปัญหา นั้น บัดความรับผิดชอบ สมาชิกในครอบครัวจะทะเลาะกันบ่อย

กลุ่มตัวอย่าง 14 ท่าน จาก 30 ท่าน มีความเห็นว่าภาพของในละครโทรทัศน์ จะเป็นครอบครัวที่ไม่อบอุ่น มีการนำเสนอในละครมากกว่าครอบครัวที่อบอุ่น เนื่องจากเป็น เรื่องราวที่มีลักษณะพิเศษ ชวนให้ติดตาม มีจุดเด่นในตัว และเรื่องราวก็น่าดึงดูดความสนใจจากผู้ชม ได้ดีกว่าเรื่องราว ทั่ว ๆ ทั่วไป ประกอบกับใช้ในการเปรียบเทียบกับภาพของครอบครัวที่อบอุ่น ที่ เห็นจากละครเรื่องเดียวกันด้วย

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวไม่อบอุ่นไว้ดังนี้

"ที่นำเสนอลักษณะครอบครัวไม่อบอุ่น คือเป็นพวกครอบครัวที่มีลักษณะที่ ไม่เข้าใจกัน พ่อแม่ไม่เข้าใจในตัวลูก" (ภิญโญ ห่านรัตนสกุล, สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2539)

"ภาพครอบครัวโดยรวม ๆ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการลำเอียงเกิดขึ้น รัก ลูกไม่เท่ากัน หรือว่าตามใจลูกมากเกินไปจนเสียคน" (มนฤดี ธาดาอำนาจชัย, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

"ส่วนมากไม่อบอุ่นมากกว่า เพราะถ้าอบอุ่น เราก็อาจไม่สังเกต มันธรรมดา ไม่มีจุดเด่นของละคร ไม่มีลักษณะพิเศษให้คนติดตาม" (เน้นทนา อินทร์พรณ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

รายละเอียดโดยย่อของละครโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอภาพของครอบครัวไม่อบอุ่น เรื่อง "ไม้ดัด" "เยี่ยมวิมาน" และ "สุดแต่ใจจะไขว่คว้า" จากทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. ภาพของความไม่อบอุ่นเกิดมาจากลักษณะอัตตาธิปไตยของพ่อ / แม่

(1) เรื่อง "ไม้ดัด" เป็นครอบครัวที่พ่อมีอำนาจมากที่สุดในบ้าน แม่เป็นแม่บ้านธรรมดา ไม่มีความรู้อะไร พ่อเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่ง คาดหวังให้ลูกเรียนเก่ง ๆ เรียนสูง ๆ จะต้องเป็นหมอบุรุษให้ได้ ถ้าเลี้ยงรักลูกไม่เท่ากัน รักลูกที่เรียนเก่งเรียนดีได้ตั้งใจตัวเองมากกว่า แต่ท้ายที่สุดแล้วลูกกดดันมากเกินไป จนฆ่าตัวตาย ลูกสาวก็หนีตามผู้ชายไป ลูกชายคนเล็กก็เรียนไม่จบ เหลือเพียงแต่ลูกชายคนที่พ่อไม่สนใจที่เรียนจบและประสบความสำเร็จในชีวิต

กลุ่มตัวอย่าง ได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่นเกิดมาจากลักษณะอัตตาธิปไตยของพ่อ เรื่อง "ไม้ดัด" ไว้ดังนี้

"เรื่อง "ไม้ดัด" เป็นครอบครัวที่ตั้งกฎเกณฑ์กับลูกมากเกินไป แม่ก็ตามใจลูกเกินไป การอบรมลูก อย่าไปตั้งกฎเกณฑ์ให้มัน ควรใช้ทางสายกลาง ไม่แข็งไม่อ่อนเกินไป ปัญหาที่เกิดในครอบครัว คือพ่อพยายามบังคับให้ลูกเป็นในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ให้เรียนสูง ให้เก่ง" (ดาวรุ่ง เจริญสุข, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2540)

"เรื่อง "ไม้ดัด" เป็นความรักของคนที่เป็นพ่อ ซึ่งมีลักษณะหัวโบราณมาก ๆ ไม่มีความเข้าใจลูกอย่างแท้จริง ไม่เข้าใจถึงจิตใจที่แท้จริงของลูก มองแต่เปลือกนอก มองแต่ทางด้านกายภาพว่าอยากให้ลูกเก่ง จนลูกก็ต้องตายไป" (ณัฐพงษ์ ทรัพย์พิทักษ์, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2539)

(2) เรื่อง "เยี่ยมวิมาน" เป็นครอบครัวที่มีฐานะดี แม่เลี้ยงลูกชายเล็กมาคนเดียว ลูกคนอื่น ๆ ก็แต่งงานแยกบ้านไปหมดแล้ว เมื่อลูกชายจะแต่งงานแม่อีกเข้ามามีบทบาทในการเลือกคู่ให้ลูกชาย แต่ท้ายที่สุดแล้วก็ได้ลูกสะใภ้ที่มีคุณสมบัติที่ตัวเองไม่ต้องการ และลูกชายก็ได้ภรรยาที่มีคุณสมบัติที่ตนเองไม่ต้องการเช่นกัน

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่นเกิดมาจากลักษณะ อิตตาธิปไตยของแม่ เรื่อง "เยี่ยมวิมาน" ไว้ดังนี้

"เรื่อง "เยี่ยมวิมาน" ก็ไม่อบอุ่นนะ เพราะว่าแม่หวงลูกชาย แม่เป็นผู้นำของลูกชายมากเกินไป ก็จะทำให้ลูกชายอ่อนแอ ไม่กล้าเป็นผู้นำ ขาดความมั่นใจในตนเอง ต้องมีคนคอยชี้นำ และก็ขาดความรัก" (นายสมชาย ชุ่มเสนา, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2539)

"เรื่อง "เยี่ยมวิมาน" ที่แม่เคঁหวงลูกชาย อาจจะเป็นเพราะว่ามีกันอยู่สองคนก็เลยต้องหวงกัน ซึ่งหนูว่าไม่ค่อยดีนัก ดูไม่มีอิสระเลย อยากจะรักใครถ้าแม่ไม่ชอบก็ต้องยอมทำตามแม่ไป อึดอัดนะ ไม่อบอุ่นเลย" (สุภาพร แซ่มชัย, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

2. ภาพของครอบครัวไม่อบอุ่นเพราะพ่อแม่ขาดความยุติธรรม

เรื่อง "สุดแต่ใจจะไขว่คว้า" เป็นครอบครัวที่มีลูก 4 คน พ่อเป็นคนที่มีอำนาจที่สุดในบ้าน แม่เป็นแม่บ้าน พ่อจะลำเอียง รักลูกไม่เท่ากัน จะรักลูกชายคนโตมากที่สุด เพราะเป็นลูกชายที่ตั้งใจเรียน ขยันเรียนมาก ส่วนลูกชายคนที่สองเรียนไม่เก่ง แต่มีความสามารถทางด้านศิลปะแต่พ่อไม่ชอบ แต่สุดท้ายแล้วลูกชายคนโตเป็นคนที่ไม่ดี ทะเยอทะยาน ต้องการตำแหน่งดี ๆ ก็เอน้องสาวตัวเองไปเป็นเมียเจ้านาย พ่อเสียใจมากเป็นอัมพาต ซึ่งลูกชายคนโตก็ไม่ได้มาดูแลพ่อ ลูกชายคนที่สองกลับเป็นคนที่มาดูแลพ่อ และครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวไม่อบอุ่นเพราะพ่อแม่ขาดความยุติธรรม เรื่อง "สุดแต่ใจจะไขว่คว้า" ไว้ดังนี้

"เรื่อง "สุดแต่ใจจะไขว่คว้า" เป็นครอบครัวที่มีลูกเยอะ พ่อลำเอียงรักลูกไม่เท่ากัน จะรักลูกชายคนโตมากที่สุด เพราะเป็นลูกชายที่ตั้งใจเรียน ส่วนลูกชายคนที่สอง เรียนไม่เก่ง และชอบด้านศิลปะมากกว่า ตอนหลังพ่อเป็นอัมพาต ลูกชายคนโตก็ไม่ได้มาดูแล ลูกชายคนที่สองก็ดูแลพ่อแทน" (มนฤดี ธาดาอำนวยชัย, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

การนำเสนอภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่นนั้น ตอนแรกจะมีปัญหาต่าง ๆ มากมายในครอบครัว มีความเครียด ไม่มีความเข้าใจกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นจากการทะเลาะกัน

ของคนในครอบครัว จากละครโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างยกขึ้นมากล่าว คือเรื่อง "ไม้ตัด" "เยี่ยมวิมาน" "สุดแต่ใจจะไขว่คว้า" จะพบว่าบทสรุปของความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ไม่อบอุ่น จะมีผลทำให้ครอบครัวประสบกับความล้มเหลว และความทุกข์ อาทิ ลูกเสียชีวิต เป็นต้น

1.2 ลักษณะประเภทของครอบครัว

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 ท่าน พบว่ามี 9 ท่าน มีการรับรู้และตีความภาพของครอบครัว ในมิติของลักษณะประเภทของครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย จะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้และตีความครอบครัวเดี่ยว (8 ท่าน) มากกว่าครอบครัวขยาย (1 ท่าน) เนื่องจากภาพสะท้อนของสังคมไทยในปัจจุบัน ปรากฏครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ดังนั้นเนื้อหาที่ละครโทรทัศน์เลือกที่จะนำเสนอจึงสะท้อนภาพของความเป็นจริงร่วมด้วย ดังรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยสามี ภรรยา และลูก (อาจจะเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) มีความเป็นอิสระ แต่ห่างเหินจากญาติพี่น้อง (สุพัตราสุภาพ, 2536 : 40) เป็นครอบครัวที่มีขนาดเล็ก ซึ่งแยกตัวออกมาจากพ่อแม่ของแต่ละฝ่าย

กลุ่มตัวอย่าง 8 ท่าน จาก 30 ท่าน กล่าวถึงภาพของครอบครัวเดี่ยว เป็นลักษณะเป็นภาพของครอบครัวไทยสมัยใหม่ว่า มีการนำเสนอครอบครัวที่มีขนาดเล็ก สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย สามี ภรรยา และอาจจะมีลูกหรือไม่มีลูกก็ได้ ถ้ามีลูกก็มีลูกน้อย ทั้งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ มีการแสดงออกถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของสามีและภรรยา กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 8 ท่าน ได้กล่าวถึงละครโทรทัศน์เรื่อง "คู่ขึ้นซุลมุน" ว่าเป็นตัวแทนของการนำเสนอภาพของครอบครัวไทยสมัยใหม่

เรื่อง "คู่ขึ้นซุลมุน" เป็นละครชุดจบในตอน สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย สามี ภรรยา พี่สาว และน้องชายของภรรยา อาศัยอยู่ด้วยกันในบ้านหลังเดียวกัน มีการนำเสนอภาพของชีวิตครอบครัวหลังจากการแต่งงาน เป็นการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ทั้งสามีภรรยาต่างก็ทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ซึ่งก็จะมีปัญหาต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับครอบครัวนี้ แต่ท้ายที่สุดแล้ว ก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้สำเร็จ ซึ่งกรณีการ์ เวียงเพิ่ม (2539) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์แบบ SITUATION COMEDY เรื่อง "คู่ขึ้นซุลมุน" ถึงการแก้ปัญหาใน

ละครโทรทัศน์เรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน" ว่า ใช้เหตุการณ์ช่วยคลี่คลายปัญหาไปเอง หรือนำบุคคลอื่นเข้ามาช่วยแก้ปัญหา และการแก้ไขปัญหาก็ได้ด้วยตัวเอง

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงภาพของครอบครัวเดี่ยว ไว้ดังนี้

"คู่ซิ่นซุลมุน ดูแล้วเห็นปัญหาในชีวิตประจำวัน เค้ามักมีการปรับตัวเข้ากันได้ สำหรับสามีภรรยา น่าจะมีประโยชน์ในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และก็มีความร่วมมือด้วย" (ปณิศจร ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2539)

"เรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน" ก็เป็นละครที่ดี บอกให้เห็นว่าบางทีครอบครัวก็มีความสุข แต่ว่าบางทีก็ไม่เข้าใจกัน แต่ด้วยความที่เค้ารักกัน เค้ามักพยายามปรับตัวให้เข้าหากันได้ พยายามพูดคุยกัน เค้ามักจะเกิดความเข้าใจ ปัญหา ก็จะแก้ไขได้ในที่สุด" (ณัฐพล ทองคำ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้พบว่าภาพของครอบครัวเดี่ยวนั้น กลุ่มผู้รับสารรับรู้ได้จากละครโทรทัศน์เรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน"

1.2.2 ครอบครัวขยาย

เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น อาจะอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน พบภาพของความรัก ความอบอุ่น แต่ขาดความเป็นอิสระ เพราะสมาชิกอาวุโสสูงสุดจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว (สุพิศตรา สุภาพ, 2536 : 40)

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 30 ท่าน ซึ่งมีบทบาทลูกชาย ได้กล่าวถึงครอบครัวขยายว่าจะพบภาพของครอบครัวใหญ่ ๆ จากครอบครัวจีน ดังนี้

"ครอบครัวจีนจะเป็นครอบครัวใหญ่ ๆ เพราะเค้ามายู่รวมกันหมด ดีอย่างคืออบอุ่น มีทั้งพี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย แต่ทางที่เสียก็คือมันเป็นการก้าวก้าวชีวิตส่วนตัวมากไปหรือเปล่า" (อภิชาติ แชนหัย, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2540)

กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่มีการรับรู้และการตีความภาพของครอบครัวขยาย ซึ่ง สุกัญญา หาญตระกูล ได้กล่าวไว้ว่า "ครอบครัวที่อยู่หลายวัยเช่นนี้ ภาษานักประชากรศาสตร์เรียกว่าครอบครัวขยาย ซึ่งพบว่า มีน้อยลงไปเรื่อย ๆ ในสังคมไทย แนวโน้มส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว คือ มีพ่อแม่ลูกเสียมากกว่า" (สุกัญญา หาญตระกูล, 2540 : 3) ดังนั้นเมื่อภาพของครอบครัวไทยในปัจจุบันมีภาพของครอบครัวเดี่ยวมากกว่า การนำเสนอประเด็นครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์ จึงมีการนำเสนอได้สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้พบว่า การรับรู้และการตีความภาพของครอบครัวขยายมีจำนวนน้อยกว่าภาพของครอบครัวเดี่ยว

1.3 ลักษณะครอบครัวที่มีคุณลักษณะพิเศษ

1.3.1 ครอบครัวที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมจีน

การนำเสนอครอบครัวในละครที่แสดงลักษณะเด่นด้านการดำรงชีวิต โดยมีวัฒนธรรมจีนปรากฏให้เห็น เช่น การที่สามีภรรยาหลายคนอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยยกให้ภรรยาคนแรกเป็นใหญ่ที่สุดในบ้าน การค้าขาย การทานข้าวโดยใช้ตะเกียบ ผู้ชายใส่กางเกงแพร การพูดโดยมีสำเนียงจีน ผู้ชายเป็นใหญ่ในบ้าน และยังคงให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว

รายละเอียดโดยย่อของละครโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอภาพของครอบครัวจีน จากทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เรื่อง "ลอดลายมังกร" เป็นละครที่นำเสนอภาพของครอบครัวจีน ที่มีการกล่าวถึงต้นตระกูลหนึ่งที่มาจากเมืองจีน โดยมีเชื้อพื้นหมอนใบ เมื่อมาอาศัยอยู่เมืองไทย ก็ขยันทำงานจนมีฐานะดี มีธุรกิจของครอบครัวที่มั่นคง มีลูกหลานมากมาย ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว แต่ท้ายสุดก็สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

เรื่อง "มงกุฎดอกส้ม" เป็นละครที่นำเสนอภาพของครอบครัวจีน ที่มีฐานะดี มีกิจการมั่นคง ให้ลูกชายคนโตดูแลกิจการต่อจากพ่อ ส่วนปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ เกิดจากที่พ่อมีภรรยา 4 คน ภรรยาคนแรกจะเป็นคนที่พ่อให้ความเกรงใจมากที่สุด ก็จะมีปัญหาการชิงดีชิงเด่นกันระหว่างภรรยา สุดท้ายคนที่ทำผิดก็ได้รับผลกรรมที่ตนเองทำ

เรื่อง "นวนางข้างเขียง" เป็นละครที่นำเสนอภาพของครอบครัวจีน ที่มีฐานะไม่ค่อยดีนัก เมื่อพ่อเป็นอัมพาต ลูกสาวคนที่สองก็ต้องมาทำงานแทนพ่อ คือขายหมูแทน เพื่อหาเงินมาเป็นค่ารักษาพ่อ และส่งเสียให้พี่ชายและน้องชายได้เรียนหนังสือ แม้ก็จะลำเอียงรักลูกชายคนโตมากกว่า แต่ผลสุดท้ายแล้วลูกสาวคนที่สองเป็นที่พึ่งให้กับครอบครัว ลูกชายคนโตทะเลาะเถียงกัน เห็นแก่ตัว

จากมุมมองดังกล่าวข้างต้น สามารถที่จะสรุปประเด็นเกี่ยวกับครอบครัวจีน ดังนี้

1. ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา

ครอบครัวจีนจะมีภาพของสามีภรรยาหลายคน อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยยกให้ภรรยาคนแรกเป็นใหญ่ที่สุดในบ้าน และสามีจะเป็นผู้มีอำนาจและสิทธิขาดทุกอย่างในบ้าน กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา ในครอบครัวจีน ไว้ว่า

"ครอบครัวจีนจะมีค่านิยม ความเชื่อ และคติแบบจีน สามีมีเมียหลายคน แต่จะให้ความสำคัญกับเมียคนแรก" (มธุรส เมฆทัต, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2539)

2. ประเด็นการเลี้ยงดูลูก

ครอบครัวจีนเป็นครอบครัวที่เน้นให้ลูกต่อสู้ด้วยตัวเอง เห็นวัฒนธรรมการค้าขายในครอบครัว และให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว กลุ่มตัวอย่าง 15 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงประเด็นการเลี้ยงดูลูกในครอบครัวจีน ไว้ว่า

"ครอบครัวจีนก็จะเน้นให้ลูกหัดต่อสู้ตั้งแต่เด็ก ๆ ให้ช่วยเหลือตัวเอง ต่อสู้ด้วยตัวเอง เพราะว่าโตขึ้นจะได้พึ่งตัวเองได้ อีกอย่างคือคนจีนมีวัฒนธรรมค้าขาย หัดให้ช่วยเหลืองานตั้งแต่เด็ก ๆ โตขึ้นจะได้มีหัวการค้า อย่างในเรื่อง "ลอดลายมังกร" ที่พ่อจะเป็นคนที่เลี้ยงลูกให้ทุกคนหัดทำงาน พอเรียนจบแล้ว ก็มาช่วยงานที่บ้าน จะไปทำงานที่อื่นไม่ได้" (มนฤดี ธาดาอำนวยชัย, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

"ครอบครัวคนจีนก็ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะเค้ามีความเชื่อว่าลูกชายต้องสืบสกุล ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว เห็นลูกชายดีกว่า" (ณัฐพล ทองคำ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าสาเหตุที่ละครโทรทัศน์ยังคงนำเสนอครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับลูกชาย เนื่องจากถ้ารักลูกเท่ากัน เรื่องราวก็จะธรรมดา ไม่ได้ดึงดูดความสนใจให้ติดตามชม ต้องมีการนำเสนอภาพของความขัดแย้งให้เห็นถึงจะน่าสนใจ และติดตามชม

1.3.2 ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ เช่น ขาดพ่อหรือแม่

เป็นการนำเสนอครอบครัวในละครที่แสดงลักษณะการขาดสมาชิกในครอบครัว คือพ่อแม่เสียชีวิตทั้งคู่ ทำให้สมาชิกที่เหลือต้องช่วยกันทำหน้าที่แทนพ่อแม่ กลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ ในแง่ของภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มาแล้วข้างต้น กลุ่มตัวอย่างพบภาพของครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ จากละครโทรทัศน์ 2 เรื่อง คือ "ฟากฟ้าทะเลฝัน" และ "สามหนุ่มหลายมุม" ซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้

"เรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" เป็นการนำเสนอภาพของครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว สมาชิกในครอบครัวจะมี 3 คนพี่น้อง ซึ่งเป็นผู้หญิงทั้งหมด โดยพี่สาวคนโตจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ให้ความรัก ความอบอุ่นแทนพ่อแม่ และน้อง ๆ ก็ให้ความรัก ความเคารพ เก่งใจพี่สาว ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องผู้ชาย แทรกเข้ามาระหว่างพี่สาวกับน้องสาว แต่ท้ายที่สุดแล้ว สายใยความรักระหว่างพี่น้องก็มีความสำคัญกว่า ทำให้ความเข้าใจระหว่างพี่สาวกับน้องสาวกลับคืนมา และเป็นครอบครัวที่อบอุ่นเหมือนเดิมในที่สุด"

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ เรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" ดังนี้

"ละครเรื่อง "ฟากฟ้าทะเลฝัน" พ่อแม่จะเสียชีวิตไปแล้ว ก็จะอยู่กันสามคนพี่น้อง ซึ่งเป็นพี่น้องที่รักกัน มีปัญหาเรื่องคนรักเข้ามาแทรก แต่ก็ยังรักกันอยู่ เป็นครอบครัวที่

อบอุ่น พี่สาวจะดูแลน้องสาวแทนพ่อแม่ ให้ความรัก ความอบอุ่นแทนพ่อแม่ที่ขาดไป" (นิธินาฏ กมลพันธุ์ฤกษ์, สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2539)

"เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" เป็นครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ เนื่องจากเสียชีวิตจากเหตุการณ์เครื่องบินตก สมาชิกในครอบครัวมี 3 คนพี่น้อง ซึ่งเป็นผู้ชายทั้งหมด จะมีพี่ชายคนโตเป็นคนดูแล น้องชายทั้งสอง แทนพ่อแม่ ให้ความรัก ความเข้าใจกัน ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในทุกรูปแบบ แต่ทำที่สุดแล้วก็สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เนื่องจากมีความรัก ความเข้าใจของพี่น้องนั่นเอง"

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" ดังนี้

"เรื่อง "สามหนุ่มหลายมุม" ก็สนุกดี ถึงแม้ว่าจะไม่มีพ่อแม่ เพราะเสียไปแล้ว แต่ก็ยังมีพี่ชายคอยดูแล เหมือนกับเป็นทั้งพ่อและแม่ได้ มีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ก็เข้าใจกันได้ อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นผู้ชายเหมือนกัน ก็คุยกันรู้เรื่อง ไม่ค่อยเรื่องมาก แต่ก็มีความห่วงใยกันมาก" (ตระหนักจิต ยุตยรรยง, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน ที่มีการรับรู้และการตีความภาพของครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบ

2. บทบาทของสมาชิกในครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์

หมายถึง สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งแบ่งได้เป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การใช้เพศเป็นเกณฑ์แบ่ง หมายถึงบทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่ถูกกำหนดตามลักษณะเพศของบุคคล ซึ่งจะมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามลักษณะเพศ

ในละครโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน จาก 30 ท่าน พบว่าผู้ชาย จะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในบ้าน สิทธิขาดทุกอย่างต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ชาย ค่านิยมที่ว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง ก็ยังคงใช้ได้กับละครโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอภาพของครอบครัว และ

กลุ่มตัวอย่างบางท่านก็ยังเห็นด้วยกับการที่ให้ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว เนื่องจากต้องการให้คนที่แข็งแรงกว่าเป็นหลักในครอบครัว ดังนี้

"ค่านิยมที่ผู้ชายต้องเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง อย่างเรื่องหมั้นกับปุน ผู้หญิงจะไม่มีบทบาทอะไร จะเป็นแม่บ้าน แม้ว่าในปัจจุบันนี้ พี่ว่ายังไงผู้ชายก็ต้องเป็นช้างเท้าหน้าอยู่ดี แม้ว่าผู้หญิงจะมีบทบาทออกมาทำงานนอกบ้าน ช่วยหาเลี้ยงครอบครัว แต่ผู้ชายก็ยังมีความสำคัญมากกว่าในสังคมอยู่ดี พี่ต้องมีใครสักคนที่เป็นผู้นำให้เราที่มีความรู้สึกว่ายึดมั่นเขาได้" (มธุรส เมฆทัต, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2539)

"ในละครผู้ชายก็เป็นใหญ่ ผู้หญิงเป็นทาสตลอด เวลาโกรธ กัดฟันก็จะมาระบายที่ผู้หญิง อย่างเรื่อง "ดาวพระศุกร์" นางเอกก็ต้องยอมพระเอกตลอดเวลา" (บุหลัน หมั่นการ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2539)

"ละครเรื่อง "กระเช้าสีดา" สามีจะเป็นคนสั่งภรรยาทุกอย่างให้ทำตามของตัวเอง ต้องการตามที่ตัวเองพอใจ จนสุดท้ายภรรยาทนไม่ไหว ต้องแยกทางกัน หย่ากันไป แล้วก็ยังมีปัญหาสามีมียีน้อยอีก คือว่าอดีตผู้หญิงต้องทนไง แต่ละครก็สะท้อนได้ว่าผู้หญิงสมัยนี้ ไม่จำเป็นที่ต้องทนอยู่กับสภาพแบบนี้อีกแล้วนะ" (นิธินาฏ กมลพันธุ์ฤกษ์, สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2539)

กลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน มีความเห็นว่าในละครโทรทัศน์ก็นำเสนอบทบาทของผู้ชายกับผู้หญิงได้เท่าเทียมกัน ซึ่งพบในละครโทรทัศน์เรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน" ดังเช่น

"พี่ว่าบทบาทสามีภรรยาในละคร มันก็เท่าเทียมกันนะ อย่างในเรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน" ใจกับโม เค้าก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน รักและให้เกียรติซึ่งกันและกันดี อาจจะมีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เค้าก็ร่วมมือกันแก้ไขปัญหานั้นผ่านไปด้วยดีนะ" (ปณิสร ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2539)

"สามีภรรยาที่เห็นในละครเรื่อง "คู่ซิ่นซุลมุน" เค้าก็มีความเท่าเทียมกันนะ ก็ออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ด้วยนะ ทั้งใจกับโมก็ร่วมมือกันแก้ไขปัญหานั้นต่าง ๆ ดี ต่างฝ่ายต่างก็ให้เกียรติกันและกันดี" (วัชรินทร์ คุ้มคำ, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2539)

2.2 การใช้หน้าที่ในครอบครัวเป็นเกณฑ์แบ่ง หมายถึง บทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่แบ่งตามลักษณะหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว เช่น บทบาทพ่อ บทบาทแม่ บทบาทลูกชาย บทบาทลูกสาว เป็นต้น

บทบาทของพ่อในครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำครอบครัว ตลอดจนเป็นผู้หาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว และอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทของแม่ในครอบครัว เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องราวในบ้าน และเป็นผู้ช่วยหารายได้เข้ามาในครอบครัวอีกด้วย ตลอดจนเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทของลูก เป็นผู้รับผิดชอบต่อตนเอง คือตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัวจึง ควรจะรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ซึ่งกันและกันด้วย เช่น พ่อกับลูกก็มีส่วนร่วมในการช่วยแม่ดูแลทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง 4 ท่าน จาก 30 ท่าน มีบทบาทพ่อ ได้กล่าวถึงหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูก จากข้อคิดที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ ไว้ดังนี้

"ผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ ถ้าลูกทำอะไรควรจะทำตามใจ ไม่ควรที่จะบังคับเรื่องการเรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ปล่อยจนเกินไปด้วย ตามใจในสิ่งที่ดี ต้องเข้าใจลูกด้วย" (ชิตวีร์ เกษมสุข, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2539)

"การเลี้ยงดูลูก การตั้งเกินไป หมายถึงว่าวางระเบียบเกินไป วางกฎเกณฑ์มากเกินไป เด็กมันไม่ชอบ หย่อนเกินไปก็ไม่ดี สายกลางดีที่สุด เรามีลูก ก็ไม่บังคับลูก อยากเรียนอะไรก็ให้เรียน แต่ก็ต้องดูว่ากล่าวบ้าง ลูกต้องการอะไรก็คุยกันด้วยเหตุผล คนเรามีเหตุผลก็ไม่มีปัญหา เด็กสมัยนี้ต้องคุยด้วยเหตุผล" (วีระ เมฆทัບ, สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2540)

กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงบทบาทแม่ในการเลี้ยงดูลูก จากข้อคิดที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ ดังนี้

"พี่เป็นแม่ที่ไม่บังคับลูกเลย แต่รู้จักเรื่องเกี่ยวกับอาหารการกิน เรื่องเรียนจะไม่บังคับแล้วแต่ แต่ว่าพยายามให้เขาช่วยเหลือตัวเองบ้าง" (ยุพาพร รัตนธรรมรัตน์, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2540)

"บางสิ่งบางอย่างก็ต้องเข้าใจเขาตามวัยของเขา ลูกพี่ยังเล็ก เขาก็ต้องการความอบอุ่นจากพ่อแม่ ความใกล้ชิด พอโตขึ้นมาในวัยเรียน เขาก็มีสิทธิที่จะคบเพื่อนฝูง จะมีเพื่อนผู้หญิง เพราะเราเข้าใจเราเคยผ่านวัยตรงนี้มาก่อน พี่เป็นแม่แบบสบาย ๆ แต่ก็ไม่ปล่อยมือ เราให้เขามีความคิดของเขาเอง เราก็คอยดูอยู่ห่าง ๆ" (มธุรส เมฆทัต, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2539)

กลุ่มตัวอย่าง 21 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงบทบาทลูกในครอบครัว จากข้อคิดที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ ดังนี้

"เมื่อเห็นลักษณะภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ ทำให้เข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อแม่ทำ ถึงแม้ว่าจะบังคับก็เพราะอยากให้ลูกได้ดี ให้ลูกเจอแต่สิ่งที่ดี ๆ" (ณัฐพล ทองคำ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

"สิ่งไหนที่ดูจากละครแล้วเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง เราในฐานะลูก ก็ไม่ทำ การเป็นลูกต้องทำตัวอย่างไร ต้องเข้าใจคุณพ่อด้วย ต้องปรับตัวให้เข้ากับคุณพ่อให้ได้" (दनัย พรนพเกล้า, สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2540)

"เอามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รู้ว่าลูกมีหน้าที่อย่างไร เชื่อฟังพ่อแม่ ต้องเรียนหนังสือ หรือคิดว่าเราจะทำบางสิ่งบางอย่างที่ขัดใจพ่อแม่ เขาก็ต้องให้เหตุผล ไม่ควรใช้อารมณ์ เพราะว่าการใช้อารมณ์มันไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือได้เลย" (อุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2539)

3. ปัญหาที่พบจากภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม

หมายถึง การเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่นระหว่างสามี-ภรรยา, ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก และระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น ซึ่งแบ่งได้เป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา หมายถึง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา เป็นผลทำให้เกิดการทะเลาะกัน

ปัญหาการนอกใจของสามี ละครโทรทัศน์มักจะนำเสนอภาพของการที่สามีมีเมียช้อย ทั้งอย่างซ่อนเร้น และเปิดเผย มีบ้านเล็กบ้านน้อย ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ตรงจุดนี้จะ

พบว่าในครอบครัวจีนมักจะนำเสนอถึงการมีเมียหลายคนในบ้าน โดยเมียคนแรกจะมีอำนาจสูงสุดในบ้าน เพราะเป็นคนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขมาตลอด ซึ่งวัฒนธรรมจีนยอมรับในเรื่องการนอกใจของสามี แต่วัฒนธรรมไทยแล้วไม่ยอมรับในเรื่องการนอกใจของสามีในปัจจุบัน ทั้ง ๆ ที่อดีตแล้วการที่สามีมีเมียน้อยมากมายอยู่อาศัยในบ้านเดียวกัน แต่ปัจจุบันการนี้กลับตรงกันข้ามกับอดีต เนื่องจากปัจจุบันผู้หญิงก็เป็นผู้ช่วยหารายได้เข้าสู่ครอบครัวเหมือนกับผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงไม่ยอมรับสภาพที่สามีมีเมียหลาย ๆ คนได้ ประกอบกับสังคมไทยไม่ยอมรับกับการมีเมียน้อย

ปัญหาการนอกใจนี้ในละครที่นำเสนอภาพของครอบครัวคนไทย ก็พบเห็นได้บ่อย แต่มักจะไม่ได้มาอยู่บ้านเดียวกัน ไม่เปิดเผย มีลักษณะของเมียหลวง เมียน้อย คอยทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นเป็นประจำกับนำเสนอปัญหาครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา ในเรื่องปัญหาการนอกใจ ดังนี้

"ครอบครัวคนจีน สามีมีเมียหลายคน แต่จะให้ความสำคัญกับเมียคนแรก อาจจะเป็นค่านิยมของคนจีนอย่างหนึ่ง คือเมียคนแรก เป็นคนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข คู่ทุกข์คู่ยากด้วยกัน การจัดการภายในบ้านจะตกอยู่กับเมียคนแรก แต่ผู้ชายไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเมียคนแรกเท่าไร ในละครเท่าที่เห็นจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเมียคนแรกเมียหลวงพุ่มพวย สามีก็ไม่แคร์" (มธุรส เมฆทัต, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2539)

3.2 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก หมายถึง การเกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อ-แม่-ลูก เป็นผลทำให้เกิดการทะเลาะกัน

1 ปัญหาพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง กับลูกเลี้ยง

ปัญหาพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ละครโทรทัศน์มักจะนำเสนอ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน พบปัญหาพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง กับลูกเลี้ยง ในละครโทรทัศน์เรื่อง "ป่านตะวัน" และ "เบญจรงค์ห้าสี" ซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้

เรื่อง "ปานตะวัน" เป็นการนำเสนอถึงปัญหาพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง คือ แม่แต่งงานใหม่ โดยมีปานตะวันเป็นลูกติดไป พ่อเลี้ยงก็พยายามจะข่มขืนปานตะวัน แต่ปานตะวันก็เอาตัวรอดได้ ไปบอกแม่ แม่กลับเข้าข้างพ่อเลี้ยง ปานตะวันเลยต้องออกไปทำงานที่ต่างจังหวัด ตอนหลังแม่ก็เข้าใจปานตะวัน และรู้ว่าพ่อเลี้ยงเป็นคนไม่ดี เลยเล็กกับพ่อเลี้ยง และอยู่ร่วมกับปานตะวันอย่างมีความสุข

เรื่อง "เบญจรงค์ห้าสี" เป็นการนำเสนอถึงปัญหาพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง แม่แต่งงานใหม่ โดยมีลูกติดไป พ่อเลี้ยงก็พยายามจะข่มขืนลูก แต่ลูกเอาตัวรอดไป ก็เลยแยกออกมา จากครอบครัวใหม่ของแม่ มาทำงานส่งเสียตัวเองเรียน ก็มาเช่าหอพักอยู่กับเพื่อน ๆ ผู้หญิง 5 คน ลูกก็เอาตัวรอดในสังคมได้ในที่สุด ทั้ง ๆ ที่มีปัญหาครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงปัญหาพ่อเลี้ยง จากละครโทรทัศน์เรื่อง "ปานตะวัน" และ "เบญจรงค์ห้าสี" ไว้ดังนี้

"อย่างปัญหาพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยง ในชีวิตจริงบางทีเผลอก็เห็นเพื่อนบางคนมีพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง เขาก็ไม่เห็นว่าจะเลวร้ายเหมือนในละครที่สร้างภาพว่าพ่อเลี้ยงต้องใจร้าย มาทำอะไรลูกเลี้ยง อย่างเรื่อง "ปานตะวัน" ที่ลูกสาวจะกลัวพ่อเลี้ยงมาทำไม่ดี หรืออย่างเบญจรงค์ห้าสี ที่มีปัญหาพ่อเลี้ยง ต้องหนีออกจากบ้านมาอยู่หอพัก อยู่กันเพื่อน ๆ ซึ่งจริง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้น หรือขนาดนั้นทุกคน คงไม่ใช่คร้ายขนาดนั้น" (ตระหนักจิต ยุตยรรยง, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2539)

ปัญหาแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง มีการนำเสนอปัญหาความไม่เข้าใจกันของคนสองวัย เพศเดียวกัน กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน กล่าวว่าในละครโทรทัศน์แม่เลี้ยงจะต้องไม่ชอบลูกเลี้ยง จิตใจที่สามารึกลูกมาก ก็แสดงออกด้วยการใช้งาน ให้ทำงานบ้านทุกอย่าง ไม่ให้ลูกของตัวเองนับพินับน้องกับลูกเลี้ยง ส่วนลูกเลี้ยงก็จะเป็นเด็กเรียบร้อย ทำตามแม่เลี้ยงสั่งทุกอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นภาพปัญหาแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงในละครโทรทัศน์เรื่อง "ดาวพระศุกร์" รายละเอียดโดยย่อมีดังนี้

เรื่อง "ดาวพระศุกร์" เป็นเรื่องราวของเด็กหญิงกำพร้าคนหนึ่ง ที่มีครอบครัวหนึ่งรับไปอุปการะ เพราะไม่มีลูก ตอนหลังพอครอบครัวนี้มีลูก แม่เลี้ยงก็แสดงความลำเอียงระหว่างลูกของตนเองกับดาวพระศุกร์ แต่พ่อเลี้ยงรักดาวพระศุกร์มาก ตอนหลังดาวพระศุกร์หนีออกจากบ้าน และมีเหตุการณ์พลิกผัน ทำให้ดาวพระศุกร์ได้พบแม่ และก็เข้าใจกันในที่สุด

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงปัญหาแม่เลี้ยงลูกเลี้ยง ในละครโทรทัศน์เรื่อง "ดาวพระศุกร์" ดังนี้

"เรื่อง "ดาวพระศุกร์" ก่อนที่จะมาอยู่บ้านพระเอก ก็โดนแม่เลี้ยงบังคับมาก่อน ก็เกินไปบ้าง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงตีกันเกินไป ในสังคมจริงไม่น่าจะถึงขนาดนี้ เกินไป" (บุหลัน หมั่นการ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2539)

ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก ในเรื่องปัญหาพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง กับลูกเลี้ยงนั้น จะพบว่ามีการสร้างภาพว่าถ้าไม่ใช่พ่อแม่จริง จะไม่รักลูกอย่างจริงจัง

2 ปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว

ปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว มักจะนำเสนอถึงปัญหาการบังคับ การไม่แสดงความรัก ความห่วงใยระหว่างพ่อแม่กับลูกให้เห็นในครอบครัว เนื่องจากวัฒนธรรมของคนไทยจะอบรมลูกให้เกรงใจพ่อแม่ เวลามีปัญหาอะไร ก็ไม่กล้าได้ตอบ ลักษณะนี้ก็เหมือนกับโดนบังคับตลอด แสดงความคิดเห็นไม่ค่อยได้ เพราะพ่อแม่คือคนที่เราต้องเชื่อฟัง บางครั้งถ้ามีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ก็เชื่อตามที่พ่อแม่บอก ถ้าเป็นครอบครัวเมืองนอก บางทีพ่อกับลูก กอดคอกันได้ แต่คนไทยยังต้องมีความเคารพ ในละครไทยมักไม่เห็นภาพของลูกชายกับพ่อเข้าไป กอดรัดพิดเหวี่ยงกันนัก แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไป ความคิดของคนก็เปลี่ยนไป เด็กก็มีอิสระ ผู้ใหญ่ก็ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กมากขึ้น ก็เริ่มมีการนำเสนอภาพของความขัดแย้งจากการแสดงความคิดเห็น ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นมุมมองละครโทรทัศน์โดยรวมไม่ได้กล่าวถึงละครโทรทัศน์เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนี้

"วัฒนธรรมคนไทย จะอบรมให้ลูกเกรงใจพ่อแม่อยู่แล้ว เวลาเมื่อไรก็ไม่ค่อยจะกล้าโต้ตอบ อย่างนี้ก็เหมือนกับโดนบังคับไปตลอดเวลา แสดงความคิดเห็นไม่ค่อยได้ อย่างเมื่อนอกบางที่พ่อกับลูกกอดคอกันได้ แต่คนไทยยังต้องมีความเคารพ" (ปณิจสร ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2539)

3.3 ปัญหาที่พบจากความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น หมายถึง การเกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างญาติพี่น้อง และบุคคลอื่น เป็นผลทำให้เกิดการทะเลาะกัน แบ่งได้ดังนี้

1. ปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้

ปัญหาของสมาชิกใหม่ที่จะเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัว ละครโทรทัศน์ที่น่าเสนอภาพของครอบครัว มักนิยมใช้ปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้มานำเสนอในละคร กลุ่มตัวอย่าง 7 ท่าน จาก 30 ท่าน บอกว่าลักษณะของปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้ที่ละครนำเสนอ เป็นเรื่องราวที่น่าเสนอในลักษณะของการทะเลาะกัน เข้ากันไม่ได้ แม่ผัวโหดร้าย ลูกสะใภ้ก็ยอมไปทุกอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างพบจากละครโทรทัศน์เรื่อง "เยี่ยมวิมาน" เนื่องจากลักษณะครอบครัวไทยสมัยใหม่ แต่งลูกสะใภ้เข้าบ้าน จึงพบบทบาทของแม่ในการจัดการเรื่องคู่ครองของลูก เหตุผลที่แก่นเรื่องหลักของละครโทรทัศน์ไทย มักจะพบปัญหาเรื่องแม่ผัวลูกสะใภ้

กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาว่าเกิดจากการที่แม่รักลูกชายมากจนเกินไป จนกลายเป็นหวง ลูกชายก็ทำตามความต้องการของแม่ตลอด ไม่อธิบายให้แม่เข้าใจ เพราะพ่อไม่ค่อยมีบทบาทในการเลี้ยงลูกอย่างเด่นชัด ลูกชายเลยติดอยู่กับแม่ และผู้หญิงก็ไม่มีอิสระในตนเอง คอยแต่เกาะติดอยู่กับสามี พอมีลูกก็มาเกาะติดกับลูกแทน ทางออกที่กลุ่มตัวอย่าง เสนอแนะก็คือว่าลูกต้องพยายามคุย ทำความเข้าใจกับแม่ ไม่ใช่ตามใจแม่ไปทุกเรื่อง ควรจะบอกความต้องการของตัวเองด้วย ส่วนแม่ก็ต้องพยายามเข้าใจว่าลูกเลี้ยงได้แต่ตัว ไม่สามารถบังคับ จิตใจลูกได้ทุกอย่าง ปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้ก็จะไม่เกิดขึ้น

2. ปัญหาความแตกต่างกันทางด้านฐานะ

ประเด็นปัญหาความแตกต่างกันทางด้านฐานะ แบ่งได้ ดังนี้

(ก.) ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกันของครอบครัวคนรวย จะมีการแย่งสมบัติกัน

(ข.) ปัญหาระหว่างหญิง-ชายที่มีฐานะแตกต่างกัน เกิดความรักกัน จะทำให้เกิดอุปสรรคต่อความรักของคนทั้งคู่ แต่ท้ายที่สุดก็จบลงด้วยความสมหวัง

ประเด็นเรื่องฐานะนั้น ในละครมักจะนำเสนอคนที่มีฐานะดีมากกว่า คนที่มีฐานะไม่ดี เนื่องจากจะมีเรื่องราวการนำเสนอได้ดึงดูดใจให้ผู้ชมติดตามชมมากกว่า ภาพของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวรวย แล้วก็มักจะมีปัญหามาก เรื่องคนรวย เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สมบัติ อำนาจ เงิน เป็นต้น ดังเช่น

"ภาพครอบครัวในละครส่วนใหญ่ เป็นครอบครัวรวย เรื่องคนรวยเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สมบัติ อำนาจ เงิน ถ้าจน ๆ แย่งกันดูโทรทัศน์ มันก็ไม่น่าสนใจ ถ้ารวย ๆ เป็นพล็อตที่ทำได้ เป็นเรื่องของการแย่งอำนาจ แย่งผู้ชายที่รวยระหว่างพี่น้อง หรือว่าไปทะเลาะกันที่เมืองนอกก็น่าสนใจ กว่าตีกันอยู่ในสลัม จักรยานหาย แท็กซี่หาย ก็ไม่น่าสนใจ" (วิภาวี วิโรจน์พันธ์, สัมภาษณ์ 12 ธันวาคม 2539)

การเชื่อมโยงภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์โดยรวม กับชีวิตจริง

หมายถึงการที่ผู้รับสารนำประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับ จากภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ มาใช้ในแง่ของ

1. การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ด้านครอบครัวของตนเอง

หมายถึง การที่ผู้รับสารเปรียบเทียบคล้ายคลึงลักษณะครอบครัวตนเองกับครอบครัวที่ถูกนำเสนอในละครโทรทัศน์ ในกรณีภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข มีความเข้าใจกันในครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้เปรียบเทียบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" กับประสบการณ์ด้านครอบครัวของตนเอง ดังนี้

"ครอบครัวหนูเองก็เหมือนกับครอบครัวนอต คือสนุกสนานเฮฮา อาจจะไม่ไ้รวยเท่าเค้า แต่ก็มีความสุขเหมือนกัน ถ้าหนูมีครอบครัวในอนาคตก็อยากจะมีครอบครัวเหมือนกับที่เป็นกับพ่อแม่ คือคล้าย ๆ กับครอบครัวนอต" (สุภาพร แซ่ม้าช้อย, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

"ครอบครัวทอฝันก็คล้ายคลึงกับครอบครัวผม อันไหนไม่ดี เค้าก็จะบอกว่าไม่ดีนะ อันไหนดีเค้าก็จะสนับสนุนเรา ขอให้เราบอกเค้าไป เช่นการเรียน ถ้าเกิดต้องการเรียนพิเศษก็เรียนไปเที่ยวก็ไปเที่ยวได้ แต่ต้องแบ่งเวลาให้เป็น เราโตแล้ว ก็ให้อิสระกับเรา" (อภิชาติ แซ่หยี่, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2539)

2. การเปรียบเทียบตนเองกับตัวละคร

หมายถึง การที่ผู้รับสารเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครว่า ถ้าผู้รับสารอยู่ในสถานการณ์เดียวกับตัวละคร ผู้รับสารจะปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เปรียบเทียบตนเองกับตัวละครในละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ในบทบาทของมาวิน ดังนี้

"ในเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ถ้าผมเป็นมาวิน ตอนแรก ๆ ก็คงจะยอมทำตามที่พ่อต้องการ แต่ตอนหลัง ๆ เราารู้ตัวเองแล้วว่าจุดหมายเราเป็นอย่างนั้นนะ เราเรียนอย่างนี้แล้วเราไม่ชอบ ก็ต้องคุยกัน ถ้าคุยแล้วไม่เข้าใจอาจจะต้องหนีออกจากบ้าน เวลาเราไปคุยกับพ่อ เรายังต้องใช้เหตุผล "ไม่ใช่อารมณ์" (อภิชาติ แซ่หยี่, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2539)

"ถ้าผมเป็นมาวิน อาจจะลุกขึ้นมาต่อสู้ ปรับความเข้าใจกับพ่อดีกว่า ถ้าไม่เข้าใจก็ใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดแบบมาวิน คือหนีออกจากบ้าน คงเป็นมาตรการขั้นสุดท้ายแล้ว ตอนแรกน่าจะปรับความเข้าใจ มีอะไรไม่เข้าใจก็ควรจะคุยกันดีกว่า" (दनัย พรนพเกล้า, สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2540)

3. การเลียนแบบ และการไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์

หมายถึง การที่ผู้รับสารจินตนาการตนเองว่าอยากจะมีครอบครัวที่มีลักษณะเหมือนหรือไม่เหมือนกับครอบครัวที่ถูกนำเสนอในละครโทรทัศน์

1. เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง 13 ท่าน จาก 30 ท่าน เมื่อชมละครโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอภาพของครอบครัวแล้ว จะมีการนำมาเปรียบเทียบกับตนเอง ในกรณีภาพของครอบครัวอบอุ่น มีความสุข มีความเข้าใจกันในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างอยากที่จะสร้างครอบครัวให้ได้เหมือนกับครอบครัวในละคร เพื่อที่จะได้มีความสุขอบอุ่น และมีความสุขเหมือนกับครอบครัวในละคร

เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ครอบครัวของทอฝัน กับครอบครัวของนอต มีการนำเสนอภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข มีความรัก ความเข้าใจกันของคนในครอบครัว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างก็อยากจะมีครอบครัวเหมือนอย่างครอบครัวทอฝัน กับครอบครัวนอต และพบว่า เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย จึงมีการนำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งเหตุการณ์ หรือการเลียนแบบทางจิตใจ (Identification) กับครอบครัวตัวเอง ดังเช่น

"ในเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ผมก็อยากมีครอบครัวเหมือนกับครอบครัวทอฝัน เพราะว่าพ่อแม่เค้ามีความเข้าใจลูก ให้ลูกได้ทำในสิ่งที่ลูกต้องการ พ่อแม่ก็เป็นทีปรึกษาที่ดีกับลูก ดูแล้วก็มีความสุข" (วัชรินทร์ คุ้มคำ, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2539)

เรื่อง "คู่ซิ่นขลุมน" กลุ่มตัวอย่างที่มีวัยอยู่ในช่วง 25 ปีขึ้นไป ก็เริ่มคิดถึงการสร้างครอบครัวของตัวเอง ว่าถ้าเกิดวันข้างหน้ามีภรรยา ตัวเองน่าจะนำตัวอย่างจากละครเรื่องนี้ มาแก้ไขปัญหาชีวิตคู่ ถ้าไม่เข้าใจกันก็พยายามปรับตัวเข้าหากันทั้งสองฝ่าย เหมือนกับที่ละครได้นำเสนอก็คือยอมกันบ้าง ดังเช่น

"จากเรื่อง "คู่ซิ่นขลุมน" ก็คิดว่าถ้าเกิดในวันข้างหน้ามีภรรยา ตัวเองน่าจะนำตัวอย่างจากเค้ามามาแก้ไขปัญหาชีวิต ถ้าไม่เข้าใจอะไรกันก็พยายามปรับตัวเข้าหากันทั้งสองฝ่ายให้ได้ เหมือนกับที่ละครได้นำเสนอ ก็คือยอมกันบ้าง" (ปณิสร ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2539)

1.2 ไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง 14 ท่าน จาก 30 ท่าน เมื่อนำภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ มาเปรียบเทียบกับครอบครัวของตนเองแล้ว มีความคิดเห็นว่าจะไม่เลียนแบบภาพของครอบครัว

ในละครโทรทัศน์ ในกรณีภาพของครอบครัวในละครเป็นการนำเสนอภาพของครอบครัวที่ไม่อบอุ่น มีปัญหา มีการทะเลาะ สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการที่จะมีครอบครัวเหมือนกับในละคร จึงได้ดูข้อเสีย หรือปัญหาที่เกิดในครอบครัวไม่อบอุ่นนี้ แล้วพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดกับครอบครัวตนเอง ดังเช่น

“ในอนาคตถ้ามีครอบครัวก็จะไม่ให้มีเรื่องอะไร จะให้ความยุติธรรมกับลูกทุกคน คิดว่าครอบครัวต้องไม่ลำเอียงกับลูก ต้องไม่เป็นอย่างครอบครัวมาวินแน่นอน” (บุหลัน หมั่นการ, สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2539)

สรุปว่าจำนวนที่จะเลียนแบบ/ไม่เลียนแบบใกล้เคียงกัน โดยจะมีการเลียนแบบในเงื่อนไขภาพของครอบครัวอบอุ่น มีความสุข มีความเข้าใจกันในครอบครัว และไม่เลียนแบบในเงื่อนไขภาพของครอบครัวไม่อบอุ่น มีปัญหา มีการทะเลาะ สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน

2. ความสอดคล้องระหว่างครอบครัวในละครโทรทัศน์กับครอบครัวในความเป็นจริง

หมายถึง การที่ผู้รับสารเปรียบเทียบครอบครัวที่นำเสนอในละครโทรทัศน์ กับครอบครัวโดยรวมในสังคมที่มีความเหมือนจริงหรือเกินจริง

1. ภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์เหมือนกับภาพของครอบครัวในความเป็นจริง

กลุ่มตัวอย่าง 15 ท่าน จาก 30 ท่าน บอกว่าภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์เหมือนกับครอบครัวในความเป็นจริง ในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สภาพสังคม

อย่างกรณีสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่สามีภรรยาต่างก็ต้องออกมาทำงานนอกบ้าน มีการนำเสนอถึงสิทธิเท่าเทียมกันของสามีภรรยา การนำเสนอถึงชีวิตในเมือง ก็ต้องรีบเร่ง มีการแข่งขันอย่างสูง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป วิธีการนำเสนอภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางเดียวกัน และประเด็นปัญหาพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง กับลูกเลี้ยง ก็ค่อนข้าง เหมือนจริง โดยพิจารณาร่วมกับสภาพสังคมที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ดังเช่น

"ละครบางเรื่องก็คล้าย ๆ กับชีวิตครอบครัวในสังคมไทยในปัจจุบัน ชีวิตในเมืองมันต้องมีอะไรรับแรง ทำอะไรแรงรับ" (ดนัย พرنพเกล้า, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2539)

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน มีความเห็นว่าปัญหาพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยงที่นำเสนอในละครนั้น นำเสนอได้สมจริง เนื่องจากประสบการณ์เกี่ยวกับการรับข่าวสารอื่น ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน พบเห็นว่าพอจริง ๆ ยังสามารถชมขึ้นลูกสาวตัวเองได้เลย แล้วถ้าเป็นพ่อเลี้ยงก็ยิ่งน่ากลัวมากกว่า เพราะว่าเป็นคนอื่น

1.2 ภาพการจำลองชีวิตจริง

ครอบครัวในละครก็เหมือนกับการจำลองชีวิตจริงมา ละครก็สะท้อนสังคมว่าในสังคมก็ย่อมจะมีเรื่องแตกร้างกันในครอบครัว แต่สุดท้ายก็ต้องหันมาทำความเข้าใจกันในตอนท้าย ดังเช่น

"ครอบครัวในละครก็เหมือนกับเอามาจากชีวิตจริง คล้าย ๆ ชีวิตจริง มาทำเป็นละคร ก็สะท้อนสังคมว่าในสังคมก็ย่อมที่จะมีเรื่องแตกร้างกันในครอบครัว แต่สุดท้ายก็ต้องหันมาทำความเข้าใจกันในตอนท้าย มันก็ช่วยสอนเราด้วยว่าถ้าเราเจอปัญหา เราก็ต้องพยายามปรับตัวให้มาเข้าใจกันให้ได้" (อุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2539)

ละครโทรทัศน์เปรียบเสมือนกับเป็นกระจกสะท้อนสังคม ครอบครัวในละครบอกถึงโลกของความเป็นจริงว่ามีครอบครัวแบบไหนบ้าง คือจะบอกแนวทางให้รับรู้ และเปรียบเสมือนกับเป็นตะเกียงส่องนำวิธีแก้ปัญหา ถ้าครอบครัวที่มีพ่อแม่ให้ความสนใจกับลูก เข้าใจลูก เข้าใจว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลง ต้องการคำปรึกษา ต้องการความเข้าใจ พ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในวัยนี้ ก็จะต้องรู้ว่าตัวเองควรปฏิบัติตัวอย่างไร การนำเสนอครอบครัวที่นำเสนอปัญหา ก็เพื่อที่จะบอกพ่อแม่ บอกลูกว่าถ้าไม่พยายามปรับตัว เดินเข้ามาหากันคนละครึ่งทาง ปัญหามันก็ยังมีอยู่ เราไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการใช้อารมณ์

2. ภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์เกินจริงจากภาพของครอบครัวในความเป็นจริง

กลุ่มตัวอย่าง 15 ท่าน จาก 30 ท่าน บอกว่าภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ไม่เหมือนครอบครัวในความเป็นจริง มีการนำเสนอในลักษณะที่เรียกว่า โอเวอร์ (over แปลว่า มากเกินไป) เกินความเป็นจริง

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 15 ท่าน ได้กล่าวไว้ว่าภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์จะเป็นการนำเสนอคนที่มีฐานะร่ำรวย ในความเป็นจริง คนก็ไม่ได้ร่ำรวยอย่างในละคร แต่กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน มีความเห็นว่าถ้าภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์นำเสนอคนที่มีฐานะไม่ดี ก็มีเรื่องราวที่ไม่ดึงดูดความสนใจจากผู้ชม ไม่แปลกแตกต่างออกไปจากชีวิตตนเอง ดังเช่น

"ก็ไม่ค่อยตรงเท่าไรนัก จะมีความร่ำรวยเกินไป ในความเป็นจริงคนก็ไม่ได้รวยอย่างนั้นเสมอไป" (วัฒนเกียรติ เลื่องลือเจริญกิจ, สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2539)

"ภาพครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวรวย แล้วก็มักมีปัญหาเยอะ เรื่องคนรวยเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ถ้ารวย ๆ เป็นพล็อตที่ทำได้ไง เป็นความขัดแย้งที่น่าสนใจ เป็นเรื่องแย่งอำนาจแย่งผู้ชายที่รวยระหว่างพี่น้อง หรือว่าไปทะเลาะกันที่เมืองนอก ก็น่าสนใจกว่าตักกันอยู่ในสลัม จักรยานหาย แท็กซี่หาย ดูก็ไม่น่าสนใจ" (วิภาวี วิโรจน์พันธ์, สัมภาษณ์ 12 ธันวาคม 2539)

กลุ่มตัวอย่าง 14 ท่าน จาก 15 ท่าน ได้กล่าวไว้ว่าภาพของครอบครัวจะนำเสนอที่เกินจริง เพื่อที่จะได้สร้างปมปัญหาให้สนุก น่าติดตาม มีสีสัน อย่างกรณีการนำเสนอปัญหาความขัดแย้งของพ่อกับลูก แม่กับลูก จะนำเสนอรุนแรง ลำเอียง อย่างเด่นชัด กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าในชีวิตจริงของคนทั่วไป ไม่น่าจะมีพ่อแม่ที่โหดร้าย และลำเอียงกับลูกมากเหมือนที่ละครนำเสนอ เพราะอย่างไรก็ตามลูกก็คือลูก เป็นสายเลือดของพ่อแม่ ต้องมีความผูกพัน และห่วงใยกันในครอบครัวบ้าง

ประเด็นพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง กับลูกเลี้ยงนั้น กลุ่มตัวอย่างสังเกตพบและบอกว่าเป็นลักษณะการนำเสนอที่เกินความเป็นจริง สร้างภาพให้น่ากลัวว่า ถ้าพ่อเลี้ยงจะต้องรังแกลูกเลี้ยง จะต้องไม่เข้าใจกัน ไม่ถูกกัน ทะเลาะกัน และแม่ก็จะต้องเป็นฝ่ายไปเข้าข้างพ่อเลี้ยง

สรุปว่าภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์เหมือนกับภาพของครอบครัวในความเป็นจริง/ภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์เกินจริงจากภาพของครอบครัวในความเป็นจริง ก้ำกึ่งกัน

3. ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ที่ได้รับจากภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์
หมายถึง ผู้รับสารได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ ซึ่งแบ่งได้เป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา หมายถึง ประโยชน์ที่ผู้รับสารได้รับจากภาพของครอบครัวในละคร ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา แบ่งได้ ดังนี้

1.1 ข้อเตือนใจตนเองระหว่างสามี-ภรรยา

กลุ่มตัวอย่างเพศชาย 2 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้รับข้อเตือนใจ กรณีผู้ชายมีเมียน้อย กลุ่มตัวอย่างเองก็คิดว่าไม่ทำ และกลุ่มตัวอย่างเพศชาย 2 ท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ผู้ชายส่วนใหญ่ก่อนแต่งงานจะบอกลักษณะนี้ แต่พอถึงจุดนั้นกลุ่มตัวอย่างก็ไม่ว่าจะปฏิบัติตนได้ดังที่ตั้งใจไว้หรือไม่ เพราะเป็นเรื่องของอนาคต แต่มีความตั้งใจดี ถึงแม้ว่าไม่ได้ชมภาพของครอบครัวจากละคร กลุ่มตัวอย่างก็ตั้งใจว่าจะไม่ทำ จะมีเมียคนเดียว เนื่องจากชมละครที่นำเสนอปัญหาผู้ชายมีเมียน้อย เป็นการตอกย้ำว่าถ้ามีเมียเยอะจะมีปัญหา ไม่ใช่หมายความว่าละครชี้แนะ แต่กลุ่มตัวอย่างคิดก่อนการชมละครที่นำเสนอภาพของปัญหาการมีเมียหลายคน เหมือนกับการตอกย้ำ

"กรณีผู้ชายมีเมียน้อย เราก็คิดว่าตรงนี้เราไม่ทำอยู่แล้ว แต่ผู้ชายส่วนใหญ่ก่อนแต่งงานก็จะบอกแบบนี้ พอถึงจุดนั้นเราไม่รู้ เราตั้งใจดีอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าไม่ได้ดูละคร ผมก็ตั้งใจว่าจะไม่ทำอยู่แล้ว จะมีเมียคนเดียว เพราะพอดูละครมันก็เหมือนกับย่าเรานะว่าถ้ามีเมียเยอะจะมีปัญหา ไม่ใช่หมายความว่าละครชี้แนะนะ เราอาจจะคิดก่อนละครด้วยซ้ำไป" (ราเชษฐ์ หีมสุหรี, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2539)

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงไม่ได้กล่าวถึงข้อเตือนใจตนเองระหว่างสามี-ภรรยา

1.2 นำมาเป็นแนวทางในการสร้างครอบครัวในอนาคต

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้รับข้อคิดจากละครในแง่ที่เข้ามาอยู่ในทัศนคติ เมื่อคิดเข้าไปถึงตรงจุดที่ใกล้เคียงกับตัวละคร คืออยู่ใกล้ในวัยที่ต้องไปอยู่กับอีกครอบครัวหนึ่ง ทัศนคติ หรือแนวคิดในละครก็เข้ามามีอิทธิพล ในเรื่องลักษณะของคนที่มีฐานะต่างกัน ต้องอยู่ด้วยกันไม่ได้ หรืออย่างต่างศักดิ์เหมือนอย่างพจมาน กับคุณชายกลาง คงจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ ซึ่งในความเป็นจริง ถ้าเกิดว่ามีคนที่มีฐานะมาก ๆ เข้ามาใกล้ กลุ่มตัวอย่างก็จะปิดตัวเอง กลัวว่าจะมีปัญหาตามมา มีการเรียนรู้ไปล่วงหน้าว่าต้องตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร ดังนี้

"ครอบครัวในละคร มันเข้าไปอยู่ในเรื่องของทัศนคติ เมื่อเราคิดไปถึงตรงจุดที่ใกล้เคียงกับตัวละคร ก็คือเราอยู่ใกล้ในวัยที่ต้องไปอยู่กับอีกครอบครัวหนึ่ง ก็คิดเหมือนกับละครในลักษณะของคนที่มีฐานะต่างกันจะต้องอยู่ด้วยกันไม่ได้แน่ ๆ เลย ละครไทยที่ทำให้เราเห็นว่าถ้าต่างศักดิ์กันเหมือนอย่างพจมาน กับคุณชายกลาง คงจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ ซึ่งในความเป็นจริง ถ้าเกิดมีคนที่มีฐานะมาก ๆ เข้ามาใกล้เรา เราก็จะปิดตัวเอง ก็มีการเรียนรู้ไปล่วงหน้าว่าเราต้องตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร" (วิภาวี วิโรจน์พันธ์, สัมภาษณ์ 12 ธันวาคม 2539)

2. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก หมายถึง ประโยชน์ที่ผู้รับสารได้รับจากภาพของครอบครัวในละคร ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก แบ่งได้ดังนี้

2.1 ข้อเตือนใจระหว่างพ่อ-แม่-ลูก

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้รับข้อเตือนใจ กรณีจากละครโทรทัศน์เรื่อง "นวนางข้างเขียง" เรื่องผู้ชายจะเป็นใหญ่และมีอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ห่วงพ่อแม่ น้อง กลุ่มตัวอย่างก็ได้รับข้อเตือนใจตัวเองว่า ในความเป็นจริงกลุ่มตัวอย่างไม่ปฏิบัติตาม การได้มาชมภาพการนำเสนอในละคร กลุ่มตัวอย่างก็รู้สึกไม่ดี ไม่ควรทำ ก็จำเอาไว้ว่าตัวเองจะไม่ดึงตรงนี้มาใช้แน่ ๆ ดังนี้

"ได้เป็นข้อเตือนใจให้เราจำไว้มากกว่า อย่างเรื่อง "นวนางข้างเขียง" ที่ผู้ชายจะเป็นใหญ่ แล้วก็รู้สึกว่ามีความอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ค่อยห่วงพ่อแม่ น้อง เราก็เตือนตัวเอง ในความเป็นจริงเราไม่ทำอยู่แล้ว ยิ่งมาดูเรารู้สึกทุเรศนะ ผมว่าไม่ควรทำก็จำเอาไว้ว่าเราจะไม่ดึงตรงนี้มาใช้" (ณัฐพงศ์ นริรักษาศิทธิรักษ์, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2539)

2.2 เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ให้เหมาะสมกับบทบาทในครอบครัวที่มีอยู่ปัจจุบัน

บทบาทของคนแต่ละคนในครอบครัวจะแตกต่างกันไป ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างรับชมละครโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอภาพของครอบครัว แต่ละท่านก็ได้รับข้อคิดที่เป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในครอบครัวได้แตกต่างกัน แบ่งได้ดังนี้

(1) บทบาทพ่อแม่

(ก) ได้เรียนรู้หลักทางสายกลางในการเลี้ยงลูก

ในบทบาทที่เป็นพ่อแม่ ก็ได้ดูแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูก ว่าไม่ควรที่จะไปบังคับ หรือวางกฎเกณฑ์ให้ลูกมากเกินไป ควรให้อิสระกับลูก และพยายามทำความเข้าใจกับลูกให้มาก ๆ ลูกก็จะกล้าเข้ามาปรึกษากับพ่อแม่เมื่อเวลาเกิดปัญหาขึ้น ดังเช่น

"ผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ ถ้าลูกรักอะไรก็ควรจะทำตามใจ ไม่ควรที่จะบังคับเรื่องการเรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ปล่อยจนเกินไปด้วย ตามใจในสิ่งที่ดี ต้องเข้าใจลูกด้วย" (ชิตวีร์ เกษมสุข, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2539)

"การเลี้ยงดู การตึงเกินไป หมายถึงว่าวางระเบียบเกินไป วางกฎเกณฑ์มากเกินไป เด็กมันไม่ชอบ หย่อนเกินไปก็ไม่ดี สายกลางดีที่สุด เรามีลูก ก็ไม่บังคับลูก อยากเรียนอะไรก็ให้เรียน แต่ก็ต้องดูว่ากล่าวบ้าง ลูกต้องการอะไรก็คุยกันด้วยเหตุผล คนเรามีเหตุผลก็ไม่มีปัญหา เด็กสมัยนี้ต้องคุยด้วยเหตุผล" (วิระ เมฆทัต, สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2540)

"ที่เป็นแม่แบบไม่บังคับลูกเลย แต่รู้จักเกี่ยวกับอาหารการกิน แต่เรื่องเรียนจะไม่บังคับ แล้วแต่ลูก พยายามให้เค้าช่วยเหลือตัวเองบ้าง" (ยุพาพร ัญญธรรมรัตนะ, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2539)

(ข) เรียนรู้เพื่อเข้าใจลูกในช่วงระยะเวลาพิเศษ เช่น เป็นวัยรุ่น

ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างพ่อแม่ในงานวิจัยครั้งนี้ มีลูกซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็ก กำลังจะเข้าสู่วัยรุ่น ก็ทำให้พ่อแม่ได้เรียนรู้จากเรื่องราวในละครว่า วัยรุ่นจะเป็นวัยที่ต้องการอิสระ

พ่อแม่ต้องพยายามทำความเข้าใจลูกให้มาก ๆ เหมือนกับเป็นการเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของลูก ดังเช่น

"บางครั้งครอบครัวในทีวีจะมีลูกเป็นวัยรุ่น แต่ลูกเรายังไม่วัยรุ่น ก็ใกล้แล้ว เราต้องการจะรู้ว่าเวลาลูกเค้ามีปัญหา จะแก้ยังไงบ้าง เหมือนเตรียมพร้อม เามาใช้ ถ้าเกิดขึ้นมากก็นึกออกเพราะว่าเคยผ่านสยตา หรือผ่านความคิดเรา ก็ได้รู้ทันว่าวัยรุ่นคิดอะไร เขาต้องการอะไร ช่วยให้ทันยุคทันสมัย แต่ตอนนี้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าไรนัก เพราะลูกยังไม่โต" (ยุพาพร ธีญธรมรัตน์, สัมภาษณ์ 9 มกราคม 2540)

(2) บทบาทลูก

ในบทบาทลูก กลุ่มตัวอย่างได้ข้อคิดที่ว่าเมื่อเราเป็นลูก ควรปฏิบัติตัวในฐานะลูกให้ได้ ต้องเข้าใจพ่อแม่ด้วยว่าสิ่งที่พ่อแม่ทำให้ ก็เพราะพ่อแม่หวังดี ต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากันได้ ถ้ามีปัญหาอะไรก็ควรจะไปปรึกษาพ่อแม่ เวลาจะทำอะไรต้องนึกถึงพ่อแม่ให้มาก ๆ อย่าทำให้ท่านผิดหวัง ดังเช่น

"เมื่อเห็นลักษณะภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์ ทำให้เข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่พ่อแม่ทำ ถึงแม้ว่าจะบังคับก็เพราะอยากให้ลูกได้ดี ให้ลูกเจอแต่สิ่งที่ดี ๆ" (ณัฐพล ทองคำ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

"สิ่งไหนที่ดูจากละครแล้วเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง เราในฐานะลูก ก็ไม่ทำ การเป็นลูกต้องทำตัวอย่างไร ต้องเข้าใจคุณพ่อด้วย ต้องปรับตัวให้เข้ากับคุณพ่อให้ได้" (दनัย พรนพเกล้า, สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2540)

"เอามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รู้ว่าลูกมีหน้าที่อย่างไร เชื่อฟังพ่อแม่ ต้องเรียนหนังสือ หรือคิดว่าถ้าเราจะทำบางสิ่งบางอย่างที่ขัดใจพ่อแม่ เราก็ต้องให้เหตุผล ไม่ควรใช้อารมณ์ เพราะว่าการใช้อารมณ์มันไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคได้เลย" (อุทุมพร เลื่องลือเจริญกิจ, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2539)

2.3 เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวหลากหลายประเภทผ่านละครโทรทัศน์

ประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละคนในครอบครัวของตนเองนั้น ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงซึ่งมีขอบเขตจำกัด การได้รับชมละครโทรทัศน์ที่นำเสนอภาพของครอบครัว ก็ย่อมทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ลักษณะของครอบครัว ในหลากหลายรูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างไม่เคยประสบ ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ถึงลักษณะความแตกต่างของครอบครัว

(ก) เรียนรู้รูปแบบครอบครัวไทยในอดีต

กลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน ชมละครอิงประวัติศาสตร์ ที่มีการนำเสนอครอบครัวไทยในอดีต ก็ทำให้รู้จักการวางตัว บทบาท ค่านิยม ประเพณีต่าง ๆ ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์โดยการนำเสนอผ่านทางเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว ดังเช่น

"เรื่อง "รัตนโกสินทร์" ก็ดูประเพณีที่ต่างกับคนไทยกับคนจีน ก็เกิดประโยชน์ขึ้น สอนให้รู้ว่าสมัยก่อนประเพณีเป็นอย่างไร สมัยนี้คนไทยแต่งงานผู้หญิงไปอยู่บ้านผู้ชาย แต่สมัยก่อนผู้ชายต้องมาอยู่บ้านผู้หญิง" (สมชาย ชุ่มเสนา, สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2539)

(ข) เรียนรู้รูปแบบครอบครัวที่มีปัญหา และวิธีแก้ไข

กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน จาก 30 ท่าน ชมละครที่มีการนำเสนอถึงปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว แต่ท้ายที่สุดก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ ทำให้ได้เรียนรู้ว่าชีวิตคนเรานั้นก็ต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ถ้าเราพยายามต่อสู้ และไม่ย่อท้อกับมัน หาสาเหตุ และแก้ปัญหาให้ถูกทาง ปัญหาเหล่านั้นก็สามารถแก้ไขได้เสมอ ดังเช่น

"สะท้อนสังคมว่าในสังคมก็ย่อมที่จะมีเรื่องตกร้าวกันในครอบครัว แต่สุดท้ายมันก็ต้องหันมาทำความเข้าใจกันในตอนท้าย มันก็ช่วยสอนเราด้วยว่าถ้าเราเจอปัญหา เราก็ต้องพยายามปรับตัวให้มาเข้าใจกันได้" (ภิญโญ น่านรัตนสกุล, สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2539)

3. ข้อคิดในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น

หมายถึง ประโยชน์ที่ผู้รับสารได้รับจากภาพของครอบครัวในละคร ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ และบุคคลอื่น แบ่งได้ ดังนี้

3.1 เรียนรู้และทำความเข้าใจกับลักษณะของคนต่างวัย

ได้ความรู้ในแง่จิตวิทยาวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีบทบาทป่าได้เห็นวัยรุ่นในปัจจุบันจากละคร แล้วพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัยรุ่น แล้ววัยรุ่นเขาจะเข้ามาหา เขาจะไม่ห่าง เพราะชมละครเรื่องเดียวกับเขา เข้าใจเขา ก็ได้คุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

กลุ่มตัวอย่าง 2 ท่าน จาก 30 ท่าน มีบทบาทเป็นป่า ชมละครเพื่อเป็นแนวทางในการสอนตัวเอง แต่ไม่ได้ดูสักมากมายนัก เนื่องจากไม่มีลูก ก็ไม่ได้ผูกพันลึกซึ้งมาก แต่มีหลาน และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองท่านก็ทำงานเกี่ยวข้องกับนิสิต นักศึกษา คือเป็นอาจารย์ และเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด ได้เห็นลักษณะที่เด็กมีสัมมาคารวะ วางตัวน่ารัก ทำให้อยากเห็นเด็กวัยรุ่นยุคปัจจุบันนี้เลียนแบบตัวละครในเรื่องการวางตัว ดังเช่น

"ได้ความรู้ในแง่จิตวิทยาวัยรุ่น เราก็เห็นวัยรุ่นในปัจจุบันจากละคร แล้วเราก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับหลาน ๆ แล้วหลาน ๆ เขาจะเข้ามาหา เขาจะไม่ห่าง เพราะเราดูเรื่องเดียวกับเค้า ก็ได้คุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น" (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์, สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2539)

"ก็เป็นแนวทางเพื่อสอนตัวเอง แต่พี่ก็ไม่ได้ดูสักมากมายนัก เพราะว่าพี่ไม่มีลูก ก็ไม่ได้ผูกพันลึกซึ้งมาก แต่พี่ก็มีหลาน ๆ และก็ทำงานเกี่ยวข้องกับนิสิต นักศึกษา ก็ได้เห็นลักษณะที่เด็กมีสัมมาคารวะ ทำตัวน่ารัก ก็อยากให้เด็ก ๆ เป็นอย่างในละคร" (นิตยา เหล็กแก้ว, สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2539)

3.2 ความบันเทิง

กลุ่มตัวอย่าง 3 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้รับความสนุกสนาน บันเทิง ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด จากการชมภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะภาพของครอบครัวที่มีความอบอุ่นความสุข สนุกสนาน ก็ทำให้คลายเครียดได้

3.3 การยอมรับความแตกต่างของคน

กลุ่มตัวอย่าง 1 ท่าน จาก 30 ท่าน ได้รับข้อเตือนใจว่า เมื่อชมละครที่มีปัญหา ก็ได้รู้ว่าสังคมไม่ได้มีแต่บ้านกลุ่มตัวอย่างเพียงบ้านเดียว คนมาจากหลากหลายครอบครัว แต่เราก็ไม่รู้ว่า

แต่ละคนมาจากตรงไหน เพราะฉะนั้นก็ได้รับข้อเตือนใจว่าคนแตกต่างกันไป คนก็มีหลายรูปแบบ เวลาคบคนก็ต้องดูให้ดี

“เวลาดูละครที่มีปัญหา เราก็ได้รู้ว่าสังคมไม่ได้มีแต่บ้านเราบ้านเดียว มีคนมาจากหลากหลายครอบครัว เราก็ได้รู้ แต่ว่าเราก็ไม่รู้ว่าจะแต่ละคนมาจากตรงไหน เพราะฉะนั้นคนก็แตกต่างกันไป เราก็ได้รู้ว่าคนมีหลากหลายรูปแบบ เวลาคบคนก็ต้องดูให้ดี” (ณัฐพล ทองคำ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2539)

จากข้อมูลข้างต้นของกลุ่มตัวอย่าง 30 ท่าน จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการรับรู้ การตีความ และการเชื่อมโยงภาพของครอบครัวผ่านละครโทรทัศน์ ได้หลากหลายมุมมอง ขึ้นอยู่กับกระบวนการเลือกสรร (selective processes) และการนำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมกับ เหตุการณ์ หรือการเลียนแบบทางจิตใจ (Identification) ของแต่ละบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย